

దేవగాంధారి

శ్రీ మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

చిన్నతనంలో, అనుకోకుండానే కామయ్యకు
ఓ గండం తప్పింది.

చిన్నతనం అంటే, చురీ అంత బొడ్డుడని పసి
తనం కాదు. వది, పదిహేనేళ్ళు ఉంటాయి.- అభం
కుభం అంటే కొంతవరకూ చూచాయగా తెలిసి
వస్తున్న యాడు:

వేసగి వెలవల్లో తాతగారి ఊరువెళ్ళాడు: కొన్నా
ళ్ళకు.- యిల్లు యింటిల్లి పాదీ, తీర్థానికి వెడుతూ,
వీడికి కాలిమీద గడ్డో-గనుసో లేచి, పోటూ నలువూ,
-ముక్కూ-మూచుగూ మీద ఉంటే.-ది గ వి డి డి
వెళ్ళారు వాళ్ళు తిరిగి వచ్చేదాకా.- ఆ నాలుగు
రోజులపాటూ, వక్కా పున్నమ్మగారి యింట్లో
భోంచెయమన్నారు.

వీడికి నిజానికి మరేం సుస్తేలేము: తీర్థంపట్టుకు
ఆగమ్మ కాకిలాగా తిరిగితే, కాలు బరువు చెయ్య
చ్చు.- ఒక్క మరింత భారకింపచ్చు: ఆయినా.-
అక్కడ కొత్తగా చూసే చోద్యాలంటూ ఏముం
టాయి గనుక:- ఏ యేడు చూసినా, ఆ వేళకు.
అవే రంకుల-రాట్నాలు, అవే నక్కవల్లి దుకా
ణాలు.- అదే నరుకుల వేట్లాట.

సరిగా, సమయానికి దాని పుణ్యమా అంటూ కురు
పంటూ లేవడంకూడా మేలే:- ఊళ్ళోకి కొత్తగా దేవా
సినీమా వచ్చింది. ఈ నాలుగు రోజులపాటూ,
రోజుకు రెండాటలూ, మక్తా పుచ్చుకోవచ్చును.
ఇంట్లో ఆందరూ ఉంటే.- పూటపూట, ఈ ఆట
లెక్కడ సాగుతాయి?

పున్నమ్మగారంటే.- తాతగారికి ఏదో ఒకటో
రెండో వేళ్ళువిడిచిన చుట్టం. ఆవిడకూతురు

ఆదెమ్మ! ఆయింటికల్లా వీళ్ళు యిద్దరే. తను ఎరు
గున్నవృత్తినుంచి, అలాగే వండుకు తింటూ, ఏదో
కృష్ణ రామ అనుకుంటూ కాలం వెళ్ళబుచ్చుకుంటు
న్నారు. ఆయింటి మండిగానికే తప్ప, యింట్లో
వాళ్ళకు కుంకుమా పసుపూ నిండుకున్నాయి.
వాళ్ళకు తగని ఆచారం.

ఆప్పటికీ, ఆదెమ్మ చాలా అందగా ఉంటుంది.
ఆ కళ్ళు కాటుక పెట్టుకున్నట్టే ఉంటాయి. ఆ పెడ
వులు తాంటూలం వేసుకున్నట్టే ఉంటాయి. ఆ
నడకా అనవ్వు, బ్రతుకంతటా ఏక్షణానా కంట
తడిపెట్టవట్టుగానే ఉంటాయి. మనిషి ఏప్పుడూ
మడిగానే,- మైలపడకుండా ఆంగ చూసి వేస్తు
న్నట్టు నరాల విగివిగా, బెనురు-చెదురుగా ఉంటుంది.

ఆదెమ్మ వద్దవలో, ఆకలిపెరిగే సుకు-నూత్రం
ఏదో ఉంది. కామన్న, తిండి వేళకు నర్వసాచార
ణంగా మూగటం అలవాతైన వాడు, పిలిపించుకో
కుండానే వచ్చి పీటనాల్చుకు కూర్చోడం, పెట్టింది
తినడం, మారు వడ్డించుకోవడం.- ఇవంతా వీడికే
ఆకృర్యంగా ఉంది.

ఇక తెల్లవారితే రేపు, తీర్థానికివెళ్ళిన వాళ్ళు తిరిగి
వస్తారనగా.- పట్టుబలవంతాన కామన్నకు కుభ్రంగా
తలంటి పోసింది. పండుగ అని నచ్చ చెప్పి,
కొత్తబట్టలు కట్టబెట్టింది. పంచ భక్ష్య పరమాన్నా
లతో రాజాన్నం పెట్టింది. తీరా, వద్దనంతా కానిచ్చి,
కరగ బెట్టిన నేతిగిన్నె పట్టుకువస్తూ, ఉన్నట్టుండి
చటాచన గిన్నె-గిన్నె నేలమీద విసిరి కొట్టి, తన్ను
తాను తిట్టుకుంటూ వలవలా ఎత్తుకుంటూ, ఒక్క-
ఆంగలో పెరట్లోపోయి పడ్డది.

కామన్నకు యారభన ఏమాత్రమూ అర్థం కాలేదు: 'ఏమిటి-ఏమిటి?' అంటూ అడుర్గా విస్తరి పదిలిపెట్టి లేవబోయినాడు. 'ఏంలేదులే దాని ఖర్మం అంతే: నువు కూచో.' అని విసిరి కొట్టింది: పున్నమ్మ ఇంత పేరిన నెయ్యి ముద్ద పట్టుకువచ్చి, మొగాన కొట్టినట్టు విస్తరిలోకి విదిల్చి, చెన్నాకోల పుచ్చుకు వియచున్నట్టు వియచుని, మింగుడు పడేయించింది: కామన్న, మిరి-మిరి చూస్తూ ఆయితా ముక్కా-నోలా కొట్టుకుని, ఆపోజనం పట్టు మీదనే లేచి మూతి తుడుచుకుని, వెళ్ళిపోతూ, 'వెతుకునా'నని కేకవేశాడు. పున్నమ్మ రొండిని చేతులు పెట్టుకుని వియచుని, ఎగాదిగా చూసినట్టు తల ఆడించి, 'వెళ్ళిరా నాయనా, నీ యమ్మ కడుపు చల్లగా.-' అంటూ గొణుక్కుంది, కామన్నకు అవిసురూ యీ దీవెనా రెండూ ఒక ఇందానే అనిపించినాయి. మళ్ళీ ఆరాత్రికి భోజనానికి వెళ్ళకుండా, ఆకలి లేదని ఎగవేశాడు. మర్నాడు వాళ్ళవాళ్ళు తిరిగి రానే వచ్చారు.

నాలుగు రోజులు పోయినాక, అదెమ్మ కనిపించింది. సర్వ సాధారణంగా ఎప్పుడూ నవ్వుతూన్నట్టు ఉండే మనిషి, అదేమో కామన్న కంటపడగానే రుంజుకుంటూ మొగం అవతలకు తిప్పుకుని వెళ్ళి పోయింది.

కామన్న రమారమి ముక్కువచ్చలు ఆరుతూన్న ఘటమే కనుక. ఇదంతా ఓరకంగా అర్థం చేసుకున్నాడు. తలంటిపోసి కొత్తచాపు కట్టబెట్టి, అదంతా అందుకే, చెప్పక చెప్పడమే అనుకున్నాడు. పోనీ, ఆనాడు ఆ అవాంతరం వచ్చినా, తరువాత, ఇంకో నెల్లళ్ళపాటు ఉన్నాడు కదా, అంతలో అదెమ్మకు విరక్తి, వేవాంతం మళ్ళిందా. ఏమో. ఏదీ ఇదమిక్కను తెలియలేదు.

తరువాత, ఏజ్జర్డానికి తెలిపవచ్చింది. అదెమ్మ ఎవ్వరికో అన్నంలో మందు పెట్టిందనీ, పట్టుపడ్డదని, ఆగుప్పుమనడం భరించలేక, ఊరి పెద్దచెరువులో ఓ అర్ధరాత్రివేళ, హారోమ్మన్నదనీ.

క నె ర

కడేమిటో అందరూ చెప్పకోగా తెలిసింది: జన్మ ప్రారబ్ధంకొద్దీ, తల చెడ్డమనిషి ఎవరై నావరే. అంటే ఇంకా 'గ్రాయకం' రాకముందే ఆ అవాంతరం జరిగి, చేసుకున్నవాడు ఎలా ఉండేవాడో అయినా జ్ఞాపకం లేనిమనిషి—వచ్చే జన్మలో అయినా, నిండుపునిష్ఠితను కావాలనుకుంటే, కంటికి నడరైన యోగ్యుణ్ణి చూసి, వాడికి పెళ్ళి కొడుకల్లే సకలోపచారాలు చేసి, అన్నంలో విషంపెట్టి, ఎదట ఉండి తినిపిస్తే-వాడు అపశాన కళ్ళుమూసుకుని, వచ్చే జన్మలో ఈ మనిషికి ధవుడై పోతాడని, ఓ ఆనవాయిత ఉంది. అదెమ్మ అలాగే చేసింది, పట్టు బడిపోయింది.

ఆ తాకిడి కామన్నకు తగలాలినిందే కద. అలా అవాంతరం రాకపోలే.

భోజనం అయేదాకా ఎదుట ఉండేందుకు వీలు లేకపోవడంతో-అవళ వీడు బ్రతికి బయట వడ్డాడు.

అదెమ్మ అలా అయిపోయిందని విన్నప్పుడు కామన్నకు జాలివేసింది, అసహ్యంవేసింది, రోషం పుట్టుకొచ్చింది—వచ్చేజన్మదాకా అంగలార్పకం ఎంతుకు, కళ్ళుదుట ఉన్నప్పుడు మొగమాట పెడితే కాదనేనాదా? ఆనలు అతకంకం అంతా అందుకే అనుకున్నాడు కదా.

అదంతా ఎప్పుడో పదేళ్ళక్రితం జరిగి పోయింది. ఆమాటే అడుగున పడిపోయింది.

నాటికి నేడు, మళ్ళీ అంతకు మించిన విద్వారం పుట్టుకు వచ్చింది:

ఉన్నట్టుండి, ఓనాడు, సూర్యోదయం వేళకు, గుమ్మంలోకి, ఎవరో పెద్దమనిషి, పదేళ్ళ ఆడ పిల్లను వెంటబెట్టుకువచ్చాడు.

వచ్చిన వారి ముక్కు మొగం ఎరుగక పోయినా, కామన్న తండ్రి ప్రత్యుత్థానం చేసి, 'వచ్చిన పనేమో సెలవియ్యండి!' అనే చూపుతో ఎదురుగుండా కూర్చున్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి గొంతు ఓ వట్టాన తెముల్చుకుని, విలవిల్లాడుతూన్నా పిల్లకూనను చేశార్చినట్లు- 'ఇది మా అమ్మయ్యో!' అన్నాడు.

వల్లమాలిన ఆవేశంతో, గంగవెర్రిగా, 'అరుగో నాన్నా! ఆయనే!' అని తేకవేయడం. 'ఆయనే!' అని తలవంచుకుని తగవిసిగ్గుగా గొణుక్కుని, ఆవంక చూసేచూడనట్లు - చూడటం, పిల్లతండ్రి పిల్లవాడి తండ్రి ఎవరిదోరణిలో వారు, ఉలిక్కి పడడం. ఇంత గణిబిణి ఔప్పసాటులో జరిగింది.

కామన్న గ్రుక్కొట మింగి 'అ!' అని మౌనంగా అని అడుగు వెనక్కు వేళాడు ఇదేదో వాడీ అనుకున్నాడు. ఆ చిన్నది తనమీద ఏదో ఆఠాండంగా తండ్రిని వెంటబెట్టుకుని యాగీకి వచ్చిందనుకున్నాడు. తండ్రి ధూకుడూ, వెనుకా ముందూ ఆలోచించని చేతి దుడుసుతనం తలచుకుని మనసులో వెన్ను కప్పకున్నాడు.

'రా నాయనా! ఇలా వచ్చి కూర్చో!' అని పిల్లదాని తండ్రి ఆపేక్షగా పలుకరించి, కూచోమని సరసకు చే జాపి సైగ చేశాడు. కామన్న వచ్చి నిజపు గుడ్లతో ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టు ఓ వాటంగా చదికింపడాడు.

'ఈ చిన్నది నా కుమార్తె నాయనా!' - కళ్ళలో పెట్టుకుని ఎంతో అల్లారుముద్దుగా పెంపు కంటూన్నట్టు పంచప్రాణాలూ కన్నకూతురినీదనే పెట్టుకున్నట్టు ఆ మాన సుఖపడటమే కుటుంబం యావత్తుకూ మనుగడ అన్నట్టు, పిల్లదాని తం, గారాబంగా పుణికాడు.

అంతటితో కామన్న మనసు కుదటపడ్డది. ఇదేదో మామూలుగా నచ్చే సవాలక్ష పెళ్ళి సంబుధాల్లో ఒకటి కదా అనుకుని ఏమాత్రం ధర వెడతాడో అని వచ్చిన ఆయన వంక పరకాయించాడు.

కామన్న అబ్బ, బాసెవట్టు నిదానంగా అమర్చుకుని ఎన్నో మీనమేషాలు గుణించుకుంటూన్న బిగివిలో కళ్ళ గట్టిగా మూసుకుని, విడి లేక ఏదో తేల్చుకున్నట్టు నిట్టూర్చు విడిచి, 'ఈ ఏటికి తం

పిల్లదాని తండ్రి ఎంతో ప్రాదేయపడే దోరణిలో అంజలించి, 'తమరిలా అనడం భావ్యమేనా భావగారూ. - మా ప్రితిగతులు మనవిచేసుకునేందుకైనా అనుజ్ఞ యిప్పించండి. తరువాత తమకే విశదమౌతుంది' అని కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయినాడు.

ఇంటి యజమాని మాట వినిపించుకోకుండా 'యిప్పుడే వస్తాను!' అంటూ లేచి లోపలికి వెళ్లాడు. కామన్న కూడా ఇదే సందసుకుని అక్కడనుంచి లేచిపోదా మనుకున్నాడు. ఆ చిన్నది వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూ, వీడి దగ్గరసా జరిగి మొగంలో మొగం పెట్టి పేద వీతువుగా "నేనే" అన్నది. కామన్న ఉలిక్కిపడి లేచి విలుచున్నాడు. చిన్నదీ ఉవ్వెత్తునా ఎగిరి, కామన్న మెడ పెనవేసుకుని, "నేనే-నన్ను గుర్తుపట్టలేదా? ఆదెమ్మ నయ్యా!" అంది; మళ్ళీ బావురుమంది.

కామయ్యకు దయ్యంపట్టినంత పన్నెంది. విలవిలలాడి పోయినాడు. పొలికేకలు వెడుతూ విడిలించుకుంటున్నాడు. తండ్రి చిన్నదాన్ని విడిపించాలని బుజ్జిగింపుగా వెనుగులాడుతున్నాడు. చిన్నది రవంత అయితా లొంగకుండా అలాగే కంఠం బిగించి, శ్రుతి హెచ్చించి, తన పేరు సారాయణ చేస్తూన్నది.

ఈ గండ్రగోళానికి ఇల్లు, ఇంటిల్లి పాడీ సావడి లోకి వచ్చిపడ్డది. ఎవళ్ళకీ ఈ శివా లేమిటో అర్థం కాలేదు. ఇంటికైనా మామ్మ, కామన్నను ఒడేసి, చిన్నదాని కౌగిలోంచి లాక్కుని అక్కన అడుముకుంది. పట్టు బెడిసిపోగానే చిన్నది శోషవచ్చినట్టు వాలిపోయింది. చిన్నదాని తండ్రి నవనాడులూ కుంగిపోతూన్నట్టు చదికింపడాడు.

ఇంటిల్లిపాడీ నోటికివచ్చినట్టు అన్నారు. ఇంటి యజమాని కొట్టొచ్చినంత పని చేశాడు. అక్కడికి వాడకట్టు యావత్తూ మూగింది.

అలా మూగినవాళ్ళందరూ చిన్నదాని తండ్రిని కాకిని పొడిచినట్టు పొడిచారు, సంగతేమిటో తెలు

సుకోకుండానే, కామన్న తండ్రి అడ్డమైన తిట్లు తిడుతుంటే నాళ్ళు అందుకున్నారు. పాపం ఆ మానవుడు అన్నింటికీ ఒడివట్టి మెడవట్టుకు గెంటినా అక్కడే నిలుచుని అనలు చిషయము ఏమిటో విన్నవించుకున్నారు..

“ఈ చిన్నది నా కుమార్తె. లేకలేక పుట్టింది. మాకు దైవం ఇచ్చినంతలో ఎంతో అబ్బినాకారంగా పెరిగింది.

ఇప్పుటికి మూడురోజులనాడు, ఏదో మాటవరుసగా నేనూ మా అమ్మా దీనికి పెళ్ళి సంబంధాల సంగతి కూడబలుక్కున్నాము. అది, ఇది విన్నది.

వినీ వినడంతోనే ఆసకాన నా తల్లికి వెయ్యి శివాలు ఎత్తినట్లయింది. తానెవరో తన పేరేమిటో చెప్పుకువచ్చింది.

క్రిందటి జన్మలోనే తనకు పెనిమిటి ఫలానా చిన్నవాడని నిర్ణయించేసుకున్నా వన్నది. అప్పుడు దైవం తిన్నగా చూడనందువల్లనే మళ్ళీ ఈ జన్మ ఎత్తా వన్నది. తా నిక మా ఇంట్లో ఒక్క ఊణం ఉండను. తీసుకవెళ్ళి ఆత్త యింట దిగవెక్కి చి రమ్యున్నది.

ఊరూ నాడూ పోగైంది. భూక అవేశము అనుకుని తగిన శాంతి చేయించవలెనని చూశాము కాని లొంగకపోగా, వచ్చిన మంత్రవేత్తను వట్టుకుని నానా డులుపులూ దులిపింది. కొట్టొచ్చినంత పని చేసింది.

కేవలం గ్రహ బాధ కాకపోవచ్చును, ఇదొక రకం ఉన్మాదం కాకూడదా అనుకుని, పట్నంలో మిషన్ ఆసుపత్రిలో ఉన్న తెల్ల డాక్టరుకు చూపించాను.

ఆయన యిలాటిది సంభవమే నన్నాడు. వెనుకటి జన్మలో తీరని కోరికనే ఏకాగ్రంగా మననం చేసుకుంటూ దేహ త్యాగం చేసిన మనిషి. ఆ వ్యక్త తతో మళ్ళీ జన్మ ఎత్తడం అంటూ కడన్నాడు. చిన్నదాని కోరిక చెల్లించడంకన్న మరో గత్యం తరంలేదన్నాడు. యకాయకి బయలుదేరి వచ్చేళాము.

❖ స్మర

పోగై ననా రందరూ కాశీమజిలీ కడ విన్నట్టు చెవులు దోరకించుకుని విన్నారు. “సృష్టిలో ఎన్ని వింతలైనా ఉంటాయ్!” అని కొందరూ, “కాలం కొద్దీ మనుష్యుల బుద్ధులకొద్దీ ఎన్ని వింతలైనా పుడతాయ్” అని కొందరూ, తోకాథిరామాయణంగా గొణుక్కుని, ఎవ్వరికీ యద్విధమైన సలహా ఇచ్చేందుకూ పాలుబోక ఎటు వచ్చిననారు అటు తప్పుకు పోయినారు.

కామన్న విన్నపాలు

మళ్ళీ యవశ్రకారం మేమే మిగిలాము. ఇప్పుటికి అయిన రగడేమో వాచను, ఇంకా వీది గుమ్మంలో రాద్ధాంతం ఎంచుకని, ఆ పిల్లదాన్ని, తండ్రినీ, మానాళ్ళు యింట్లోకి తీసుకువచ్చారు. ఇంటికి వచ్చిన బంధువులకు చేసే మర్యాదలన్నీ చేశారు. “నరే, అలాగే నాయనా, రాసపెట్టి ఉంటే తప్పు తుంది గనుకనా, మేమూ ఇక్కడ కొంచెం నిదానంగా కాళ్ళు చేతులూ కూడదీసుకుని వెనుకనుంచి కబురుచేస్తాం. ఏదో మంచిరోజు చూచుకుని కుభం అనుకుందురుగాని!” అని యింటికైన మామ్మ వచ్చిన పెద్దమనిషికి నచ్చవెప్పి పిల్లతో చెలగాట మాడి సాగనంపింది.

ఇహా అక్కడనుంచి యింట్లో రోజు రోజూ గూడుపులానీ సాగుతూంది. మామ్మ, నాన్న, అమ్మ —నాకు కనుమూపు మేరలోనే నిరంతరం ఏవో చెవులు కొరుక్కుంటున్నారు. ఏవేవో భోగట్టాలు చేస్తున్నారు.

పర్యాయతీని తేలిందేమంటే ఈ సంబంధం మా వాళ్ళందరికీ మట్టిగా నచ్చింది. కారణం, పిల్లదాని రూపురేఖలు, ఆ ఆరాటం కేవలం అవే అనడానికి వీలులేదు. తండ్రికి ఈ చిన్నది ఒక్కతే సంతాపం. ఇక కని పెంచే యోగ్యత లేదు పుష్కలంగా కలిగిన కుటుంబం కాబట్టి ఉత్తరత్ర ఆపిల్లదానికే అది యావత్తూ సంక్రమిస్తుంది. చేసుకున్నవాడి వంట పండుతుంది..

ఈ కారణం ఆందరికీ సబబుగానే ఉండవచ్చు కాని, నాకుమాత్రం అరికాలు మంటగా ఉంది.

లోకంలో రివాజుప్రకారం, అయితే ఫలానావారి అబ్బాయికి, ఫలానా యింటి పిల్లను యిస్తామని రాయబాలు నడవడం, ఉభయుల తరపున పెద్దలూ ఆర్షేయ పౌరుషేయములు ఎంచుకునే సందర్భంలోనే, అలవోకగా, అతి చాకచక్యంగా, యిచ్చిచ్చుకోవలసిన మొత్తాలు, లాంఛనంగా లెక్కతేల్చుకోవడం, ఇదీ సంప్రదాయం, ఇందులో ఎప్పుడూ పెళ్ళికొడుకువారి బెట్టు అంటూ ఉండనే ఉంది.

కాని, ప్రస్తుత సందర్భంలోమటుకు ఆ ఆదెమ్మ పెళ్ళికొడుకు, నేను పెళ్ళికూతురూ పద్ధతిగాఉంది, అందరూ కలసి, నన్నా రాక్షసికి కట్టిబెట్టిట్ట ఉన్నారు.

వీళ్ళందరూ డబ్బు ఎరమీద, అసలు ఆక్రమం మరచిపోయిపోతున్నారు.

ఆదెమ్మ తనకు వచ్చే జన్మలో వున్నత్రీ తనం కోసం నన్ను ఆహుతిచేయాలని చూసింది కదా? అప్పటికి నేను తప్పించుకున్నాను. ఆతరువాత యిలాటి అభాయిత్వమే మరొడిమీద చేయబోయి, అది బెడిసి తానే హరోమ్మంది.

ఇలాటి మనిషి, నేను తనకు హక్కుకు కైమై నట్టు ఈ జన్మ ఎత్తడ మెందుకు? నా మీద ఇలా స్వారిచేయడానికి తరలి రావడ మెందుకు?

ఈ గొడవేమీ తలపెట్టకుండా, అన్ని సంబంధాలతోబాటూ ఇదీ వచ్చినట్లయితే, పర్యవసానం ఎలా ఉండేదో కాని, ఇంత రగడై ఇలా బజారుప వడిపోయిన తరువాత నేను మొగ్గానో, ఇక నా ఊరూ పేరూ అన్నీ మటుమాయమైపోయి ఎవడయ్యా ఇకగాడూ! అంటే ఆదెమ్మ మొగుడూ! అనేది ముద్ర కుద్దిగా వడిపోతుంది, కనుక ఏమైనా ఈ సంబంధం మటుకు చేసుకోనవి మోరకించాను.

మా నాళ్ళు నాకన్న మొండివాళ్ళు కొన్ని విషయాల్లో ఆయన, పరమ లోక్యులు కావడంమూలాలన

ఇప్పట్టువ డీ అంటే డీ ఆనడం కార్యసాధకం కాదని నన్ను ఒడుపుగా దువ్వడం ప్రారంభించారు.

మామ్మ బూతదయనుగురించి భారతంలోనుంచీ భాగవతంలోనుంచీ వద్యాలు ఏకధారగా ఏకరువు పెట్టి పిల్లదానికి నేనే తప్ప ఆన్యదా కారణం నాస్తి గనుక జాలిదలచి చేసుకోకపోతే బ్రతికేదిలేదు గనుక ఎలా ఆయనా ఒప్పుకోవడం ఉభయ కుటుంబాలకూ శ్రేయస్కరం అంటూ చెప్పి చెప్పనట్టు తనలో తాను రాపాడుకుంటూ ఉంటుంది.

నన్ను అంతకన్న ఉద్దండంగా వ్రయ, వ్రయా సలకు వెనుదీయకుండా, పట్నానికి వ్రయాణమై పోయి అక్కడ పడిగాపులువడి ఉండి నందికేశ్వర నాడిలో నా తాలూకు అన్నిస్థానాల భోగట్టా వెరపి నట్టుగా కొనుక్కువచ్చాడు.

అందులో,— పెళ్ళాంపేరాలో,— ఆ ప్రమథ నాడుగుదిగుచ్చిన పొడుపు కడలన్నీ చిక్కుతీసు కుని తెముల్చుకు సరిపెట్టుకుంటూ రాగా, అవన్నీ వెరసి, ఆదెమ్మ పరిపూర్ణ నామంగా తయారై కూర్చున్నాయ్. మావాళ్ళందరూ 'రాసిపెట్టి ఉండగా ఇహ తప్పుతుందా?' అని నిబ్బరం చేసుకున్నారు:

నేను యింకొక్కసారి, ఓపికమేరకు మొండికి వేసి చూశాను, చింతామణి నాటకం పడేపడే చూసినవాణ్ణి కావడంచేత,—అందులో చింతామణి చేత చచ్చిస్వర్గాన ఉన్న ఆ పంతులుగారు వేయించిన నోటిలెక్కల పంపిణీలో కొన్ని పేచీలు నన్ను మీద ప్రయోగించాను. ఆయన సజావుగా సమాధానం చెప్పడానికి పూనుకోకుండా చైపెచ్చు తన్నడానికి సిద్ధమైనాడు. అంతటితో, ఆ ఆత్మం ఉపసంహరించుకుని,—యథాశక్తి జబ్బుపడ్డాను. ఆ రూపేణా తక్షణం తాంబూలాల పుచ్చుకోవడం పడకుండా వాయిదా పడ్డది.

ఈశోవుగా మా భవిష్యత్ మామగారివద్దనుండి ఎప్పుడెప్పుడంటూ ఒకటి రెండు ఉత్తరాలు వచ్చినాయి నాకు, యిలా ఉన్నట్టుండి ఖాయిలాచేసిందని తెలియడంతోనే, అయింటినుంచి పిన్నాపెద్దా

వచ్చి యోగక్షేమం వివరించిపోయినారు. మొత్తానికి, మా ఆమ్మకడుపు చల్లగా,—వైద్యుడూ, ఇరుగుపొరుగు ఆమ్మలక్కలూ అంచనా వేసిన దానికన్న వేగిరం కోలుకున్నాను.

నాకు వత్యపానాలు గట్టిగా వంటబట్టిన తరువాత మానాన్న మంచిరోజు చూసుకుని, అయినవారిని వెంటతీసుకువి,—తుభం అనుకుని రావడానికి తర్లి వెళ్ళాడు.

వాళ్లు అటు బయలుదేరినప్పటినుంచి, నాకు మళ్ళీ సీరసంగా, పైత్యవికారంగా, గుండెల్లో గతుక్-గతుక్ గా ఉంది. ఇన్నాళ్ళూ జ్వరం నందడిలో యీ మాట వట్టింతుకోకుండా గడచిపోయింది. ఇహ ముంచుకు వచ్చివడెట్టుంది! మళ్ళీ వంటికి కాకతగిరిన చిహ్నాలు ఆస్పదే గోచరిస్తున్నాయ్, ఇంతలో,—ఉదయాన్నే బిలబిల్లాడుతూ, తర్లి పోయిన మా బలగం,—అపహాష్టాంవేళకు, ధుమధుమలాడుతూ అభోజనంగా యిల్లు చేరుకుంది.

నాన్న మండివడతూ నూతిదగ్గరకు వెళ్లి పెద్ద బిందెకు ఉచ్చుపెట్టి లాగుతూ, బిందె సొట్టలు వడెట్టు రుంజుతూ—కృష్ణకు వరదవచ్చినట్టు గుక్క తిప్పుకోకుండా తిట్టేస్తున్నాడు. తతిమ్మా పెద్దమనుషులూ, మామ్మా, వంటయింటి వసారాలో లేవిణివేసి, యిల్లెగిరిపోయేట్టు కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. అనలు సంగతి ఏమన్నా ఆవళింపు అవుతుండేమోనని, కాలుగాలిన పిల్లి లాగా, ఆ వంచనుంచి యీ వంచకు తిరిగి, చివరకు ఏమిటని నాన్ననే అడిగేశాను.

'ఏమిటంటావేంరా, సిగ్గులేక!' అని నామీద ఆయన తాటిప్రమాణం ఎగిరాడు. 'నీ పెళ్లానికి వెళ్లిచేశాడు. ఆ పుండాభోర్'—నన్ను తిట్టినట్టు చెప్పాడు. ఇహ అక్కడ ఒక్క క్షణం విలుదుంటే గిరి మీదపడి కుతికపట్టుకుంటాడేమోనని గగ్గో ఆంతలో సంతోషంగా, యింట్లోకి ఉరికాను. రుద్రోజులపాటు ఓపిగ్గా, శాపనార్థాన్ని, సీ కుప్పవేయగా, నూర్చినగల్లా ఏమిటంటే—

౫ ర

అడపెళ్ళివారి ఊరుపోవడానికి, మనవాళ్లు ఇంక నోలో బండిమూలి, పీట్ల ఆప్టేషన్లో దిగేసరి కల్లా అటునుంచివచ్చిన బండిలోంచి, అడపెళ్ళివారు దిగారు. ఆదెమ్మకు పెళ్ళి అయింది. అత్తవారింటికి మనుగుడుపులకు వెళ్తున్నది!

మావాళ్ళకు, ముఖ్యంగా మానాన్నకు ఇలా తటస్థపడటంతోనే కళ్ళు బైర్లుకమ్మినవి. నీ స్లాబ్ ఫారం మీద రామరావణయుద్ధం జరిగేస్థితికి వచ్చింది. కాని, నలుగురుండే ప్రదేశం కావడంకో, చేతులూ చేతులూ, జుట్లూ జుట్లూ పట్టుకొనేంతవరకూ రాకుండా ఎవరి దోవను వాళ్ళని వర్తి పంపించేశారు. మా వాళ్ళు పుల్లాయి వేమవరం వతుగా తిరిగి వచ్చారు.

ఈ పెళ్ళి ఈ తీరుగా కావడంలో, పేద తికమకగావి, చిదంబర రహస్యంగావి అంటూ ఏం లేదు.

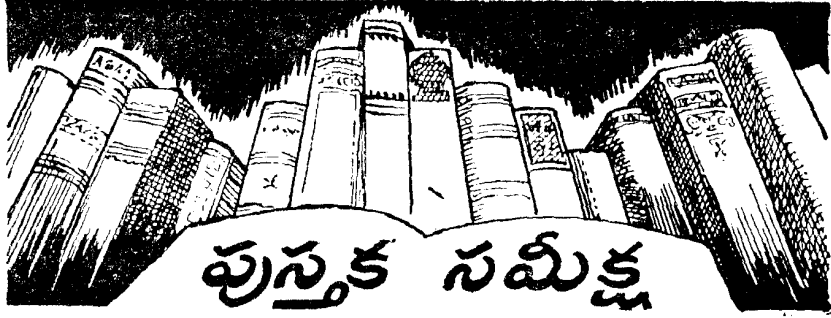
అందరమూ చివరకు ఆదెమ్మకో సహ ఒక్క చిన్న విషయం విస్మరించాము. ఆదెమ్మకు యా శాస్త్రీయంగా పునైకట్టి విధవను కావించి చన్న ధవుదొక దుండేవాడని!

ఆతడు ఆదెమ్మ మేనత్త కొడుకుగా జన్మ ఎత్తి అన్నాళ్ళూ ఊరుకువి చివరకు తన విజస్థితి బయటపెట్టాడు. తానంటూ ఉండగా తన భార్యను మరొకడికి కన్యాదానం చేయడం మోరమని మేనమామకు నచ్చచెప్పాడు. నలుగురిచేత చెప్పించాడు. ఆదెమ్మకూడా ఓ ధోరణిలో సంసారే కనుక, పూర్వజన్మ స్మృతుల తాలూకు తాపత్రయాఅను అన్నింటినీ ఉపసంహరించుకుని అవ్వాని శిరస్సునే తలంబ్రాలు జారవిడిచింది.

ఇలా చివరకు పరిణమించినందుకు ఆ కుటుంబంలో ఆటూ ఇటూ అందరూ సంతోషించారు.

మా కెంత గుర్రుగా ఉండేనేం—మేము ఏదో అడివి ఉసిరిక కాయలలాటి పరాయివాళ్ళమే నాయెను మాకూ వాళ్ళకూ ఘటన అంటూ లేదేమో!

మా నాన్న అభిప్రాయం ఆ పిల్లవాడి తండ్రి దేవాంతకుడు, ఆదెమ్మ నెత్తి అడచడానికి అయిన (మిగతా 80 వ పేజీలో)

(రివ్యూకై రెండు ప్రతులు వంపాలి)

అభిషేక నాటకము: భాసకవి. అనువాదకులు: ఉభయభాషా ప్రవీణ, సాహిత్య విద్యా ప్రవీణ, శ్రీ బులుసు వేంకట రమణయ్యగారు పి. బి. ఎల్.

ప్రకాశకులు: ఆర్. వెంకటేశ్వర్ అండ్ సన్సు, మదరాసు 1.

భాస నాటకానువాదాలు ఇంతకు పూర్వం ప్రముఖుల చేతుల్లో వడచాయి. ఒక్క చిలకమర్తివారే ఈ యావకాలాల్ని సంపూర్ణంగా అనువదించారు.

భాసుని కైలి అలంకార ప్రధానమైనదిగాదు. పరకత, చక్కదనము, సంక్షిప్తత, ఆతని కైలి లక్షణాలు. శ్రీ ఋణులు వెంకటరమణయ్యగారి అనువాదంలో ప్రాకృతాలు వ్యావహారికభాషలో అనువదించబడడం ఒక ప్రత్యేక సుగుణం. ఇంతేకాక మూలరచనా లక్షణాలు చాలా జాగ్రత్తగా పరిశీలించుకుంటూ వారు తమ రచన కొనసాగినారు. ఈ చక్కని అనువాదానికి వారిని మన సారా అభినందిస్తున్నాము. ఈ క్రింది పద్యానువాదాలను బట్టి వారి అనువాదసారకళ్యం గ్రహించవచ్చును.

ఉన్నత తరంగ మారిక తొరసియెట్టు
కూలద్రోయంగ జలచరాకులత నెగడు

సాగరము చాలు రాముని శక్తి నెరిగి
కూడ. వతినిచ్చి. కాంతిని గోరడయ్యె.

అమలమణి మౌళితా నూయతాక్షుడు. వన
కామ యశ్యాముడును మత్తకుంజరాభు
రహహ !! జలమధ్యముననుండి యవతరించి
తేజమున జీవలోకంబు జీర్ణివైచె.

వీలమేఘభజణమింద్ర వీలములుగ
నురుగు తోడి యలల్ హావము రహి వెలుగ
నదులువే బాహులట్లు విన్నాజమొనగ
నీసరిత్పతి హరి సామ్యమెనయు చుండె.

ఈ నాటకానికి చివర విద్యార్థులకు ఉపయోగకరమైన లఘుటీప్పణి ఉంది. ఈ లఘుటీప్పణిలో యావక పరిభాషా పదాల వివరణంకూడా విద్యార్థులకు ఎంతో ఉపయోగిస్తుంది—

అయితే ఒకమాట—శ్రీ వెంకటరమణయ్యగారివంటి విద్యాంసులు ఇంతకు పూర్వమే అనూదితములైన గ్రంథాలు అనువదించడంకంటె ఇంకా అనువదించబడకుండా ఉండిపోయిన విఖ్యాత సంస్కృతనాటకాలు తెలుగులో అనువాదిస్తే తెలుగు వాఙ్మయానికి ఎంతో నేవచేసిన వారవుతారు.

గణపతిశాస్త్రి

(78 వ పేజీ తరువాయి)

సంబంధం చేజారిపోకుండా ఉండటానికి యీ పన్నాగం పన్నాడు అని

అయితే కానూవచ్చు:— అయినా ఇలా జరగడం అన్నింటా మంచిదే. నేనుగనుక ఆదిన్నదాన్ని కట్టుకోవడం అంటూ తటస్థించిన పక్షంలో వేసి వేయకుండా కలిసి వచ్చిందని మా వాళ్ళకు సంబరం ఉండేది తప్ప నాకు యావజ్జీవమూ ఆవిడ

పూర్వ జన్మ తాలూకూ ధవుకు ఒకదో ఆరో గుండెల్లో మెలుగుతూండే వాడే కద,

ఇంతకూ మా ఇద్దరికీ యీ గండం తప్పింది. నాది మాత్రం ఇదే దీవన. ఈ జన్మలోనైనా సౌభాగ్యవతి ఆదెచ్చు అమాయక్యాలు తలపెక సిన అగత్యం అంటూ రాకండా పడికాలా వర్ణిల్లాలని—

PRINTED BY P. S. VENUGOPALASWAMI NAIDU AT VINODHAN PRESS 33 JONES STREET G. T. MADRAS 1. AND PUBLISHED BY P. MIRA BAI AT 16 JONES STREET MADRAS 1. EDITOR P. MALLIKARJUNA RAO

Source: Press Academy Website, Kinnera Patrika 1949

Disclaimer: This topic/article/write-up has been posted here to increase the availability of some rare, forgotten and precious material for appreciation by a wider audience and with no intention what so ever of copy right violation.

Request for removal of any copyrighted material, by the owner, will be promptly complied with.

Maganti Vamsi Mohan